

B

1915 jún. 15

Munkapárti tudósítás a Magyarországgal való pénzügyi kiegyezés meghosszabbításáról a horvát szäborban folyó vitáról¹

Zágräbból jelentik: Az országgyűlés mai ülésén harmadik olvasásban elfogadták a *Magyarországgal való pénzügyi kiegyezésnek további egy évre való meghosszabbításáról* szóló törvényjavaslatot. Azután áttértek az 1915. december végéig kért *indemnitás* tárgyalására: Kriskovics dr., a költségvetési bizottság elöadója elfogadásra ajánlja a javaslatot. Akacic Caesär a Starcsevics-párt nevében nyilatkozatot olvasott fel; e szerint a párt a vitában nem fog résztvenni, az indemnitást visszautasítja, mert nincs bizalommal olyan kormány iránt, amelynek élén a magyar miniszterelnök által kirendelt bán áll. Radics István: A parasztság érdekeit a költségvetésben nem veszik figyelembe; a magyarok nem akarnak olyan kiegyezést, amelyet becsületesen és teljesen betartanak, s a háború után e téren is változásnak kell beállni. Novák: A Frank-párt az indemnitás ellen fog szavazni azért is, mert a horvát kormány nem más, mint a magyar kormány exozitürája. A tanácskozást holnap folytatják.

61

1915 jún. 17

Gr. Tisza István miniszterelnök feljegyzése a román kérdésben folytatott 1915. júniusi berlini tárgyalásairól¹

Ref. Zsinati Levéltár, Tisza-iratok 14:31/24
(Fordítás német nyelvű eredeti gépiratról)

A német kormány, megfelelő utalással a katonai helyzetre és arra a körülményre, hogy Romániának előreláthatólag utoljára van alkalmja a központi hatalmaknak szolgálatot tenni és viszontszolgálatot kapni, felajánlaná Romániának a jóakarató semlegességért, amely mindenekelőtt a török muníció folyamatos akadálytalan keresztülengedésében nyilvánulna meg,

1) német részről a Románia óhajainak megfelelő pénzügyi támogatást,

2) Ausztria-Magyarország részéről Bukovina 3 déli kerületét. Ha Románia hajlandónak nyilatkozik ezen ajánlatra ráállni, és egyetlen további feltételül a magyarországi románoknak szóló engedmények nyújtását megjelölni, akkor a német kormány fel volna hatalmazva annak ki nyilatkoztatására, hogy ismeri a magyar kormány szándékait, és tudja, hogy az egy sor intézkedést szándékozik tenni a románok érdekében, és pedig

a) a választási törvény [olyan] revízióját, mely a román többségű választókerületek számát mintegy 35–40-re emelné,

¹ A közlemény címe és leldőhelye: *A horvát országgyűlés*. — Az Újság 1915. jún. 15; 175. sz. 15. l.

¹ Az irat hátán Tisza s. k. rájegyzése: „feljegyzésem 1915 VI 17 [átjavítva 28-ról] Bethmann-nal megbeszält démarche-ról”. — Balogh Jenő rájegyzése szerint „Referátum I. Ferenc József király Ő Felségének az 1915. jún. 19-én folytatott berlini megbeszélésekről — Az egész feljegyzés gr. Tisza István sajátkezű írása”[?]. — A központi hatalmak szorongatott hadi helyzetében Németország részéről erősödött a már a 17. sz. irategyüttesben is jelzett nyomás a magyar kormányra, hogy az erdélyi románoknak tett politikai engedményekkel segítse elő Románia megnyerését az Oroszország elleni háborúhoz. E kérdés berlini megbeszélésére vonatkoznak Tisza szükszavú, de jól értelmezhető jegyzetei.